

REDAKTIONSVEJLEDNING 1

OM NODER

Udarbejdet af Bendt Viinholt Nielsen, 2000 - rev. 5.1.2003

En række typografiske forholdsregler, som er nodesats-standard, er ikke nævnt i denne vejledning, med mindre redaktøren skal være særlig opmærksom på dem. Et typografisk "bibliotek" med specialtegn er udarbejdet til brug for udgaven.

Angivelser i højre spalte:

0 = stiltiende rettelse/tilføjelse (forudsat der ikke er tvivl eller noget særligt at bemærke)

BERET= dokumenteres og begrundes i revisionsberetningen

G.NOTE = generel note i revisionsberetningen

FORORD = generel note i de indledende dele (enten under "Om udgaven", i forbindelse med instrumentopstillingen eller i "Note til dirigenten")

Titel	Markante titler citeres fra hovedkilden. Formtitler standardiseres (nutidig retskrivning). Engelsk og fransk oversættelse tilføjes i [ ].	
Instru- menter	Instrumentbetegnelser normaliseres efter italiensk standard.	0
	Kildernes differentierede betegnelser respekteres (fx forskellen mellem "kirkeklokker", "skarpe klokker", "klokkestænger"). Instrumentatoriske forhold belyses i partiturets forord/instrumentoversigt, hvis det kan have indflydelse på valget af instrumentarium.	FORORD
	Urealisable instrumentskift søges løst ved ombytning af stemmer eller omlægning af korte, ubetydelige passager. Det undgås at indføre ekstra instrumenter, som ikke er i overensst. med komponistens intention.	BERET
	Oktavtransponerende instrumenter (om-)noteres efter normal standard (cfag noteres fx en oktav højere).	0
	Notation af horn i F-nøgle bibeholdes i 'gammel' form, dvs. en kvart under klang. Under instrumentoversigten foran i partituret anføres en fast note i de relevante partiturer: "Horn i basnøgle klinger en kvart over noteret tonehøjde."	FORORD
	Hvis trompetstemmer omfatter både B- og F-trompeter anføres den aktuelle type på hver partiturside.	-
	Passager i 8 ^{va} kan omskrives til 'loco' (og omvendt), hvis udførelses- eller notationsmæssige hensyn kræver det.	-

Partitur-opstilling	Normaliseres efter nutidig standard. Instrumenter kan sammenskrives i ét system eller fordeles over flere systemer, hvis praktiske eller æstetiske forhold taler for det. "(a 2)" gentages altid i første takt efter bladvending, hvor det er relevant.	0
Nøgler	Glemte nøgler og nøgleskift tilføjes i [ ]. Forkerte nøgler rettes og sættes i [ ]. Skift i celli, trombone og fagot mellem F- og C-nøgle kan ændres, hvis praktiske hensyn eller hensynet til konsekvens begrundet det.	- BERET 0
Fortegn	Glemte/manglende fortegn tilføjes i [ ]. Transponerende træblæsere omnoteres til faste fortegn (RL bruger som regel løse fortegn). Indførelse af faste fortegn kan betyde, at et manglende # eller ♭ i kilden 'automatisk' kommer til som fast fortegn. For at markere, at fortegnet ikke findes i kilden, føjes det til i skarp parentes, selv om det virker 'overflødig'. Sådanne fortegn udelades af stemmematerialet. Messingblæsere noteres med løse fortegn (svarende til RLs praksis). Der tilføjes opløsningstegn ved skift fra et sæt faste fortegn til et andet. Dobbelt # og dobbelt ♭ ophæves/ændres med et enkelt fortegn (#, ♭ eller ♮). Hjælpefortegn (orienteringsfortegn) tilføjes af udgiveren i ( ). Hovedreglen er, at fortegn sættes i efterfølgende takt og inden for samme takt ved registerskift. Node 1 på lige paginerede sider (efter bladvending) tilføjes altid fortegn i ( ) ved overbindinger. Hvis RL undtagelsesvis bringer orienteringsfortegn i ( ) i kilden nævnes det. Overflødige fortegn (herunder hjælpefortegn) fjernes. Bemærk at tilsyneladende overflødige fortegn kan referere til en anden stemme for at præcisere en dissonans - fx gis i violin og g (med ♮) i cello. Sådanne fortegn bør bibeholdes, også i stemmerne.	- FORORD + BERET 0 - 0 0 0 BERET BERET -

Tempo-, karakter- og foredragsbetegnelser	Tempobetegnelser skrives over akkoladen med halvfedt (hovedtempi med stort begyndelsesbogstav, bitempi, tempojusteringer og karakterbetegnelser, fx "rit.", "a tempo", "accelerando", "con brio" osv. med lille).	0
	Foredrags- og karakterbetegnelser skrives (normalt) under hvert enkelt system i kursiv (med lille begyndelsesbogstav).	0
	Uegalt anbragte foredrags- og karakterbetegnelser i enkeltstemmer justeres uden videre til det korrekte begyndelsessted (ofte frasens begyndelse). I særligt markante tilfælde kan flytningen beskrives.	0 BERET
	Italienske betegnelser standardiseres (små og store begyndelsesbogstaver). Banale stave- og skrivefejl rettes. Inkonsekvenser i skrivemåden ensrettes (hvis fx den samme betegnelse er skrevet på to måder ved forskellige instrumenter).	0
	RLs hjemmestrikkede italiensk kan bibeholdes forudsat det giver (en vis) mening.	-
	Sproglig eller grammatisk ukorrekt italiensk eller decideret volapyk kan søges forståeliggjort, kommenteret eller rettet til sobert italiensk, alt efter omstændighederne.	BERET
	Danske tempo- og karakterangivelser, som har en entydig og gængs italiensk ækvivalent - fx bevæget = mosso - kan udskiftes med den it. betegnelse - - - - eller den it. betegnelse nævnes i skarp parentes efter den danske.	BERET 0
Særegne dansksprogede angivelser bibeholdes, oversættelse til engelsk og fransk bringes som fodnote.	FODNOTE	
Taktartsangivelser	Glemte taktartsangivelser tilføjes i [ ].	-
	Forkerte taktartsangivelser rettes og sættes i [ ].	BERET
Taktstreger	Der sættes dobbelt taktstreg ved skift i faste fortegn eller taktart samt ved skift i grundtempo (ikke obligatorisk ved meget kortvarige temposkift).	0
Takttal	Takttal begynder med første hele takt. Hver sats tælles for sig. Ved volter tælles 1. volte, og de tilsvarende takter i 2. volte får samme takttal efterfulgt af a (fx t. 37 og 37a).	-
Noder	Upræcist placerede noder, der med lidt god vilje kan læses korrekt, justeres uden videre.	0
	Fejlplacerede noder rettes og sættes i [ ].	BERET

(noder)	<p>Nodelængder kan omnoteres for læselighedens eller ensartethedens skyld (der bør være en node på 3. slag i firdelt takt og på 2. slag i 6/8 takt).</p> <p>Tonegentagelser skrevet med tværbjælker over fanen i træ- og messingblæsere samt slagstøj noteres helt ud. Manglende (glemte) halse og faner tilføjes.</p> <p>Triolangivelser mangler ofte fordi de 'giver sig selv'; sådanne tilføjes uden videre, dog med en generel note herom i beretningen. Denne praksis kan i det individuelle tilfælde udvides til at omfatte kvintoler, sekstoler mv.</p> <p>I enkeltstående tilfælde tilføjes 3, 5, 7 (eller hvad det nu måtte være) i [ ].</p> <p>Manglende tremmolo tilføjes i skarp parentes.</p> <p>Ændring af tremmolo (kan) markeres på samme måde.</p>	<p>0</p> <p>0</p> <p>BERET</p> <p>G.NOTE</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>BERET</p>
Artikulations-tegn og -angivelser	<p>Manglende accenter mv. tilføjes i [ ].</p> <p>RLs staccatoprikker kan have form som en streg. Det vurderes om disse i det pågældende manuskript skal læses som staccatissimo.</p> <p>"stacc. sempre" kan skrives ud for tydelighedens eller ensartethedens skyld.</p> <p>"simile"-passager kan ændres til fuldstænding notation for tydelighedens eller ensartethedens skyld (kun hvis der er fuld klarhed over, hvor angivelsen 'ender')</p> <p>Uegalt anbragte artikulationsangivelser justeres stiltiende, hvis der ikke er tvivl om den rette placering (hos RL kan accenter og stacc. være ret flyvske).</p> <p>Decideret fejlplacerede tegn flyttes inden for takten uden anvendelse af [ ] i udgaven.</p> <p>Flytning hen over en taktstreg sker ved, at det forkert anbragte tegn teknisk set udelades, mens den korrekte tilføjes i [ ]. Der anvendes flg. standardvending i beretningen: "... udeladt (redaktionelt tilføjet t. ... i analogi med...)".</p> <p>Bemærk flg. undtagelse: Hvis to instrumenter i kilden er noteret på hvert sit system, mens udgaven sammenskriver dem i ét system (fx cor 3-4), og den ene stemme i kilden mangler fx en accent, undlades typografisk markering i udgaven.</p> <p>Rettelse af <i>f</i> til <i>sf</i> eller <i>fz</i> sker med anvendelse af det typografiske biblioteks <i>f[z]</i> og <i>[s]f</i>.</p>	<p>-</p> <p>BERET</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>BERET</p> <p>BERET</p> <p>BERET</p>

Buer	Manglende fraserings- og bindebuer tilføjes som bue med brudt streg.	0
	Upræcist skrevne buer, der med lidt god vilje kan læses korrekt (i forhold til identiske eller parallelle steder), justeres.	0
	Forlængelse af bue (også hvor bueafslutningen er glemt efter bladvending) angives grafisk præcist og som en kombination af hel og brudt streg.	0
	Forkortelse af bue markeres grafisk ved, at halvdelen af bue skrives med brudt streg (yderligere oplysning i beretningen). Grafisk skal en sådan bue kunne adskilles fra en 'forlængelsesbue' - dvs. skiftet mellem hel og brudt streg må være mellem to nodehoveder.	BERET
	RLs særlige bue uden endepunkt (fra en lang tone til taktstregen før en pause) - typisk i blæsestemmer, men også af og til i strygere - bibeholdes. I en særlig standardiseret note til dirigenten (under instrumentopstillingen) forklares om disse bue. Første forekomst markeres med en asterisk og fodnote med henvisning til den oplysende note.	FORORD + FODNOTE første gang
	Fejlagtigt anbragte bue udelades.	BERET
	Bemærk flg. undtagelse: Hvis to instrumenter i kilden er noteret på hvert sit system, mens udgaven sammenskriver dem i ét system (fx cor 3-4), og den ene stemme i kilden mangler en bue, undlades typografisk markering i udgaven.	BERET
Mellem to akkorder i orgel- og klavermusik skal der kun være én fraseringsbue (altså ikke bue fra tone til tone, undtagen hvis det er bindebue).	0	
Pauser	Pauser, der er 'glemt' tilføjes i [ ].	-
	Forkerte pauseangivelser rettes og sættes i [ ].	BERET
	I 6/8-takt rettes notation fra fjerdedels- + ottendelspause til punkteret fjerdedelspause.	0
	Fejlanbragte pauser udelades.	BERET
	Der tilføjes G.P. i generalpauser i orkesterpartiturer.	0
Dynamik	Dynamiske kiler afstemmes stiltiende, hvis kilernes begyndelse eller slutning stort set er uændret.	0
	Flyttes en kile (eller en dynamisk angivelse) markant er det en rettelse, som teknisk udføres ved at det forkert anbragte tegn udelades og et nyt tilføjes i [ ]. Der anvendes flg. standardvending: "... udeladt (redaktionelt tilføjet t. ... i analogi med...).	BERET

(dynamik)	<p>Hvis en kile forlænges substantielt kan forlængelsen anbringes i [ ].</p> <p>"cresc." og "dim." kan undtagelsesvis ændres til kiler, hvis det er af betydning for læseligheden, eller hvis man ønsker at opnå konsekvens i notationen.</p> <p>"piano" rettes til <i>p</i>, "forte", "for" (og "forto"!) til <i>f</i> osv.</p> <p>"Dobbeltkonfekt" i form af både kile og <i>cresc.</i> eller <i>dim.</i> simplificeres til den ene af betegnelserne (i analogi med konteksten).</p> <p>Stiplede linjer, der viser udstrækningen af et <i>cresc.</i> eller <i>dim.</i> kan bibeholdes. Redaktionel tilføjelse af sådanne sker ikke.</p> <p>En <i>cresc.</i>kile med slutpunkt i første node efter en taktstreg må ikke krydse taktstregen – justering sker stiltiende.</p> <p>Espressivoangivelser i form af korte "fisk" (< >) præciseres i notationen, således at der anvendes meget korte kiler med et mellemrum i nodehovedets bredde (tegnet må gerne krydse en taktstreg).</p> <p><i>f</i> rettes til <i>ff</i> ved at sætte hele angivelsen i [ ], altså [<i>ff</i>].</p>	<p>-</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>-</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>BERET</p>
Spille- tekniske- anvisninger	<p>Spilletekniske anvisninger skrives normalt over systemet i ordinær skrift.</p> <p>Pedalangivelser (klaver). Kildens angivelser følges. Der foretages ikke komplettering i nævneværdig grad. Hvor RL med en bølgelinje angiver, hvor pedalen skal op (uden at der står stjerne) placeres en stjerne i [ ].</p> <p>Gængse anvisninger omskrives til nutidig, international standard på italiensk eller engelsk.</p> <p>Usædvanlige betegnelser skrives som i kilden og oversættes som fodnote til engelsk og fransk.</p> <p>"ristoppare" ændres til "chiuso" samt "+" "non ristoppare" ændres til "aperto" samt "o"</p> <p>"med træ" (pauker) ændres til "con bacchette di legno", "med skind" (pauker) til "con bacchette di cuoio", "med lilletrommestikker" skrives "con bacchette da tamburo".</p> <p>Strøgangivelser (op- og nedstrøg) i strygerstemmer bibeholdes, hvis de stammer fra komponisten. Er der afvigende strøgangivelser i autografstemmer bemærkes det.</p> <p>"(pizz)" mv. kan tilføjes i første takt efter bladvending, hvor det skønnes relevant. RLs tilsvarende betegnelser udelades, hvis de er irrelevante.</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>BERET</p> <p>0</p> <p>0</p>

(spille- tekniske- anvisninger)	Trille-angivelser skrives med "tr" + bølgelinje + bindebue; "tr" gentages ikke ved side- eller akkoladeskift. RL bruger i tidlige partiturer "tr" over hver node uden bindebue - dette rettes til nævnte standard (vær dog opmærksom på dynamiske subito-ændringer, hvor der måske ikke skal være bindebue pga. ny ansats). Hvor der er 'blandet' notation i en kilde, bør den redaktionelle justering nævnes i beretningen.	0 BERET
Fodnoter på nodesider	RLs fodnoter gengives i kursiv, redaktionelle fodnoter eller omskrivninger af RLs noter i ordinær. Ved parafrasering/omskrivning nævnes den originale ordlyd i noteapparatet.	0 BERET
STEMMER	I stemmer udelades alle skarpe parenteser (men ikke deres indhold selvfølgelig), brudte buer rettes til hel linje, og 'overflødige' fortegn indsat redaktionelt (som følge af ændring fra løse til faste fortegn i træblæserne) udelades.	0